

Asia

EU-Yhdysvallat huippukokous

Kokous/tapaaminen

EU-Yhdysvallat huippukokous 20.10.2023

Asiakirjat

Viite (U/E-tunnus)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Annina Aalto, UM ASA-20, annina.aalto@gov.fi, puh. 0295350277Hanna-Leena Korteniemi, UM ASA-20, hanna-leena.korteniemi@gov.fi, puh. 0295350662Ilkka Nordberg, UM ASA-20, ilkka.nordberg@gov.fi, puh. 0295351089Eeva Lahti, UM, EUE, eeva.lahti@gov.fiAnna Koikkalainen, UM KPO-10, anna.koikkalainen@gov.fiKent Wilska, UM KPO-30, kent.wilska@gov.fiPetri Kuurma, UM KPO-20, petri.kuurma@gov.fi**1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen huippukokous pidetään Washingtonissa 20.10.2023. Kokousta isännöi Yhdysvaltojen presidentti Joe Biden. Kokouksessa Euroopan unionia edustavat Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Charles Michel ja Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen. Tämä on presidentti Bidenin kauden toinen EU-Yhdysvallat huippukokous. Edellinen pidettiin 15.6.2021 Brysselissä.

Kokouksessa keskustellaan EU:n ja Yhdysvaltojen välisestä yhteistyöstä niin ulkopolitiikan kuin kauppaja- ja teknologiapolitiikan saralla. Esille nousevat erityisesti tuki Ukrainalle, Lähi-idän ajankohtainen tilanne sekä Kiina. Keskusteluissa käsitellään todennäköisesti yhteistyömekanismeja sekä ajankohtaisia kauppasopimusneuvotteluja (erityisesti käynnissä olevia teräs- ja alumiini-, (GSA) ja kriittisten mineraalien (CMA) kauppasopimusneuvotteluja).

Huippukokouksessa on tarkoitus hyväksyä yhteinen julkilausuma. Sen sisällöstä neuvotellaan parhaillaan Yhdysvaltojen kanssa.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomen kantoja EU-Yhdysvallat- ja transatlanttisiin suhteisiin on määritetty Orpon hallituksen ohjelmassa 20.6.2023 sekä E-selvityksissä E 71/2021 vp ja E 164/2020 vp.

Suomen tavoitteena on EU:n ja Yhdysvaltojen mahdollisimman tiivis yhteistyösuhde. Suomi tukee transatlanttisen yhteistyön tiivistämistä kahdenvälisen poliittisten ja kaupallistaloudellisten suhteiden kehittämiseksi ja globaaleihin haasteisiin vastaamiseksi. Suomi tukee EU:n Washingtonin-huippukokoukselle asettamia tavoitteita.

Suomi korostaa nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa Yhdysvaltojen roolia tärkeänä strategisena kumppanina. EU:n ja Yhdysvaltojen yhtenäisyyden ylläpitäminen on ensisijaista. Tämän ohella Yhdysvalloilla on keskeinen asema EU:n kauppakumppanina. Suomi pitää tärkeänä, että huippukokouksessa tuodaan esille transatlanttisen yhteistyön viime vuosien saavutukset ja vahvuudet sekä tarve ylläpitää pysyviä EU-Yhdysvallat vuoropuheluja (esim. Kiina, turvallisuus ja puolustus) ja yhteistyörakenteita.

Suomi pitää EU:lle keskeisinä painopisteinä Ukrainalle annettavan poliittisen, sotilaallisen ja taloudellisen tuen jatkamista sekä koordinaatiota, sekä pakotteisiin liittyvää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Lisäksi edistetään yhteisiä toimia puhtaan energian alalla, toimitusketjujen resilienssin vahvistamista, yhteistyötä kriittisissä ja nousevissa teknologioissa, ml. turvallinen digitaalinen infrastruktuuri ja tekoäly.

Talouden resilienssin edistämiseksi yhteistoimin korostamme nimenomaan yhteistyörakenteiden vahvistamista, ja edistyksen saavuttamista teräs- ja alumiini (GSA) sekä kriittisten raaka-aineiden (CMA) sopimusjärjestelyissä.

Suomi pitää tärkeänä, että parhaillaan käynnissä olevissa neuvotteluissa saadaan tasapuolinen ja EU:n sekä WTO:n sääntöjen mukainen ratkaisu teräs- ja alumiinitulleja koskevaan kiistaan ja että yhteistyötä sektoriin liittyvissä globaaleissa haasteissa (kuten ei-markkinaehtoinen ylikapasiteetti ja hiilivuodon ehkäiseminen) tiivistetään. Neuvotteluissa tulisi päästä myös sopuun Yhdysvaltojen vuonna 2018 asettamien terästä ja alumiinia koskevien ns. 232-tullien poistamiseksi.

Suomi pitää tärkeänä komission neuvostolta saamien neuvotteluohjeiden mukaisen sopimuksen aikaansaamista Yhdysvaltojen kanssa kriittisten mineraalien kansainvälisten toimitusketjujen vahvistamisesta. Suomi katsoo, että sopimus auttaa lisäämään EU:n ja Yhdysvaltojen välistä kauppaa ja investointeja, tukee EU:n ja Yhdysvaltojen välisten suhteiden, ml. kauppasuhteiden, tiivistämistä ja voi tätä kautta vähentää EU:n ja Yhdysvaltojen välisten kauppapoliittisten jännitteiden riskiä. Sopimuksen avulla EU:n alueella louhitut ja prosessoidut kriittiset mineraalit saataisiin Yhdysvaltojen inflaation alentamista koskevan lainsäädäntöpaketin (Inflation Reduction Act, IRA) sähköautojen tuotannolle asetettujen, verohelpotuksiin oikeuttavien vaatimusten piiriin. Suomi kannattaa EU:n ja EU-maiden saattamista tältä osin yhdenvertaiseen asemaan niiden maiden kanssa, joilla on vapaakauppasopimus Yhdysvaltojen kanssa. (E 39/2023 vp)

3. NEUVOTTELUTILANNE

Kokouksen on tarkoitus hyväksyä yhteinen julkilausuma. Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kabinetti neuvottelee Yhdysvaltojen kanssa tekstistä ja neuvottelujen odotetaan jatkuvan kokousta edeltäviin päiviin saakka. EU:n valmistelua on koordinoitu neuvoston valmistelurakenteissa (pysyvien edustajien komitea Coreper II, poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea COPS).

EU-Yhdysvallat –kauppasuhteita käsitellään säännöllisesti neuvoston kauppapoliittisessa komiteassa (TPC) ja EU-Yhdysvallat suhteita ja yhteistyörakenteita käsitellään neuvoston transatlanttisten suhteiden työryhmässä (COTRA).

Terästä ja alumiinia koskevat sopimusneuvottelut (GSA) ovat edelleen käynnissä ja osapuolet pyrkivät poliittisen sitoumuksen aikaansaamiseksi EU:n ja Yhdysvaltojen

välisessä huippukokouksessa 20.10. Poliittisen tason päätöksen jälkeen, aloitetaan neuvottelut oikeudellisesti sitovasta sopimuksesta.

CMA:n osalta neuvottelut ovat myös edelleen käynnissä ja on mahdollista, että yhteisymmärrys sopimuksen sisällöstä saavutetaan EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä huippukokouksessa 20.10.

4. TAUSTA

EU:n ja Yhdysvaltojen välinen huippukokous järjestetään presidentti Joe Bidenin johdolla Washingtonissa 20.10.2023. Euroopan unionia edustavat Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Charles Michel ja Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen. Johtuen muuttuneesta geopolittisesta tilanteesta ja Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan EU ja Yhdysvallat ovat koordinoineet toimiaan ennennäkemättömällä tavalla. Huippukokous tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa ja juurruttaa yhteistyörakenteita entisestään ennen tulevia vuoden 2024 EU:n vaaleja ja Yhdysvaltojen presidentinvaaleja.

Edellinen EU-Yhdysvallat huippukokous järjestettiin 15.6.2021, mitä oli edeltänyt seitsemän vuoden huippukokoustauko. Edellisen huippukokouksen tavoitteena oli vahvistaa transatlanttista yhteistyötä erilaisten konkreettisten aloitteiden kautta. EU:n komissio ja korkea edustaja alustivat yhteistyötä jo joulukuussa 2020 julkaisemassaan tiedonannossaan ajaen mm. ilmasto- ja ympäristötavoitteiden edistämistä, kauppaa- ja teknologiayhteistyötä ml. sääntely ja standardit sekä yhteistyötä turvallisuuden ja vakauden lisäämiseksi.

Huippukokouksessa tullaan keskustelemaan EU:n ja Yhdysvaltojen tuesta Ukrainalle, vihreästä siirtymästä, taloudellisen kestävyuden vahvistamisesta sekä yhteistyöstä kriittisissä teknologioissa. Kokouksessa keskustellaan myös Lähi-idän tilanteesta Hamasin Israeliin tekemän terroristisen iskun jälkeen. Huippukokous antaa mahdollisuuden arvioida, miten laaja-alaista yhteistyöagendaa on saatu edistettyä. Julkilausumassa tultaneen käsittelemään poliittiseen ja taloudelliseen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä.

Yhteistyötä on tehty eri ulko- ja talouspolitiikan sekä yhteiskunnan aloilla ja maantieteellisissä kysymyksissä. Suhteilla on keskeinen merkitys osapuolten turvallisuudelle ja vauraudelle. Molempien intressissä on käydä säännöllistä vuoropuhelua ja vahvistaa transatlanttista yhteistyötä säilyttäen viime vuosina EU:n ja Yhdysvaltojen väliset yhteistyörakenteet, joista yksi merkittävimpiä on vuoden 2021 huippukokouksessa perustettu EU:n ja Yhdysvaltojen välinen kauppaa- ja teknologianeuvosto (Trade and Technology Council, TTC).

EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaa- ja teknologianeuvoston seuraava, vuorossaan viides ministerikokous järjestettäneen vielä ennen vuoden loppua. TTC:n tavoitteena on toimia EU:n ja Yhdysvaltojen välisenä koordinaatioryhmänä kauppaan, talouteen ja teknologiaan liittyvissä kysymyksissä. Se vahvistaa konkreettisella tasolla transatlanttista yhteistyötä. TTC:tä ei ole tarkoitettu EU:n ja Yhdysvaltojen kahdenvälisen kauppajännitteiden käsittelyyn, mutta rakentava keskusteluyhteys EU:n ja Yhdysvaltojen välillä on kuitenkin edesauttanut myös kahdenvälisen kiistojen käsittelyä.

Vuonna 2018 Yhdysvallat teki kansalliseen turvallisuuteen nojaten päätöksen ns. 232-tullien asettamisesta teräksen ja alumiinin tuonnille Yhdysvaltoihin. EU ja Yhdysvallat ovat yrittäneet löytää ratkaisua myös Euroopan unioniin kohdistuvien tullien poistamiseksi. Väliaikaiseen sopuun päästiin lokakuussa 2021. Saavutetun yhteisymmärryksen pohjalta

Yhdysvaltojen 232-tullien kohteena ollut teräs- ja alumiinituonti EU:sta muuttui 1.1.2022 lähtien tullittomaksi sovittujen vuosittaisten kiintiöiden puitteissa. Kiintiön ylimenevältä tuonnilta Yhdysvallat perii edelleen lisätullin, joka teräksessä on 25 prosenttia ja alumiinissa 10 prosenttia. Vastaavasti sovittiin EU:n keskeyttävän 232-tullien seurauksena Yhdysvalloille asettamiensa tasapainottavien toimien soveltamisen. Lisäksi sovittiin kahdenvälisen riitojen käsittelyjen keskeyttämisestä Maailman kauppajärjestössä WTO:ssa. Osana yhteisymmärrystä EU ja Yhdysvallat sopivat myös teräksen globaalia ylituotantoa koskevan yhteistyön vahvistamisesta. Lisäksi päätettiin neuvotella kestävästä terästä ja alumiinia koskeva järjestely, jolla yhtäältä pyrittäisiin puuttumaan teollisuuden päästöihin ja toisaalta ylituotantoon. EU:n ja Yhdysvaltojen välisellä sovulla ei ole vaikutusta EU:n asettamiin teräksen suojatoimiin, jotka kohdistuvat tuontiin kaikista maista. Neuvottelut ovat parhaillaan käynnissä ja osapuolet pyrkivät poliittisen sitoumuksen aikaansaamiseksi lokakuun huippukokouksessa. Poliittisen tason päätöksen jälkeen, aloitetaan neuvottelut oikeudellisesti sitovasta sopimuksesta.

Komission puheenjohtaja von der Leyenin ja Yhdysvaltain presidentti Bidenin tapaamisen 10.3.2023 yhteydessä ilmoitettiin, että osapuolet aloittavat neuvottelut kriittisten mineraalien kansainvälisten toimitusketjujen vahvistamista koskevasta sopimuksesta. Kyseessä on sopimus kriittisten raaka-aineiden markkinaperusteisesta kaupasta. Sopimuksen tavoitteena on vahvistaa kriittisten mineraalien kansainvälisten toimitusketjujen kauppaa ja monipuolistamista sekä edistää sähköajoneuvojen akkuteknologioiden käyttöönottoa virallistamalla Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen yhteinen sitoumus helpottaa kauppaa, edistää reilua kilpailua ja markkinasuuntautuneita olosuhteita kriittisten mineraalien kaupassa. Tavoitteena on varmistaa, että EU:sta peräisin olevia kriittisiä mineraaleja ja sähköajoneuvojen akkuihin tarkoitettuja jalostettuja materiaaleja ei syrjitä, vaan niiden katsotaan sovellettaessa Yhdysvaltojen puhtaiden ajoneuvojen hyvitysjärjestelmää olevan peräisin ”maasta, jonka kanssa Yhdysvalloilla on voimassa oleva vapaakauppasopimus”, jolloin niitä voidaan käyttää Yhdysvaltojen verohelpotusten piiriin kuuluvissa sähköajoneuvoissa. Yhdysvaltain vapaakauppasopimuskumppanit kuten Meksiko, Kanada ja Etelä-Korea kykenevät jo hyötymään IRA:n tarjoamista eduista, samoin Japani, joka on solminut Yhdysvaltain kanssa kriittisiä mineraaleja koskevan sopimuksen. EU:n neuvosto hyväksyi 18.7.2023 päätöksen, jolla komissiolle annetaan lupa aloittaa EU:n puolesta neuvottelut Yhdysvaltojen kanssa kriittisiä mineraaleja koskevasta sopimuksesta, ja siihen liittyvät neuvotteluohjeet. On mahdollista, että yhteisymmärrys sopimuksen sisällöstä saavutetaan EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä huippukokouksessa 20.10.